

MA'MURIY JAZOLARNI QO'LLASH TARTIBI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH MASALALARI

O'zbekiston Respublikasi

Jamoat xavfsizligi universiteti kursanti

To'raliyev To'rali Muzaffarovich

Annotatsiya: Ushbu maqolada ma'muriy jazolarni qo'llash tartibi, ularning huquqiy shartlari, vakolatli organlar faoliyati va jazo samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Maqolada ma'muriy jazo qo'llash jarayonida qonuniylik, adolat, aybsizlik prezumpsiyasi, shaxsga individual yondashuv va huquqbuzarliklar profilaktikasining ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: ma'muriy jazo qo'llash tartibi, vakolatli organ, ma'muriy ish yuritish, samaradorlik, profilaktika, qonuniylik, adolat, insonparvarlik.

Ma'muriy jazolarni qo'llash tartibi ma'muriy javobgarlik tizimining eng muhim amaliy jihatlaridan biridir. Jazo turining qonunda belgilanishi yetarli emas, uni qo'llash jarayoni ham aniq protsessual tartibga ega bo'lishi lozim. Aks holda, jazoning adolatli va qonuniy qo'llanishi ta'minlanmaydi, fuqarolarning huquq va erkinliklariga putur yetishi mumkin.

Ma'muriy jazo qo'llash jarayoni, avvalo, huquqbuzarlik faktini aniqlashdan boshlanadi. Vakolatli organ yoki mansabdor shaxs huquqbuzarlik holatini aniqlaydi, zarur ma'lumotlarni to'playdi, shaxsning tushuntirishlarini oladi va ishni qonunda belgilangan tartibda ko'rib chiqadi. Bu jarayonda dalillarni xolis baholash, shaxsning huquqlarini ta'minlash va protsessual muddatlarga rioya qilish muhim ahamiyatga ega.

Ma'muriy jazo qo'llashda qonuniylik tamoyili ustuvor o'rin tutadi. Jazo faqat qonunda nazarda tutilgan huquqbuzarlik uchun, vakolatli organ tomonidan va belgilangan tartib asosida qo'llanilishi mumkin. Bundan tashqari, adolat tamoyili jazoning qilmish og'irligiga mos bo'lishini talab qiladi. Shaxsning yoshi, ijtimoiy holati, ayb shakli,

huquqbuzarlik oqibatlarini va yumshatuvchi yoki og'irlashtiruvchi holatlar inobatga olinishi kerak.

Ma'muriy jazolar samaradorligini oshirishda profilaktik yondashuv alohida ahamiyatga ega. Jazo faqat huquqbuzarlik sodir bo'lgandan keyin qo'llaniladigan ta'sir chorasi bo'lib qolmasligi, balki kelgusida huquqbuzarliklarning oldini olishga xizmat qilishi lozim. Shu maqsadda huquqiy targ'ibot, fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirish, ma'muriy ish yuritishda shaffoflikni kuchaytirish zarur.

Hozirgi davrda ma'muriy javobgarlik tizimini raqamlashtirish, ma'muriy ishlarni elektron yuritish, jarimalarni to'lashda qulay mexanizmlar yaratish va davlat organlari faoliyatida ochiqlikni ta'minlash jazo samaradorligini oshirishning muhim omillaridan hisoblanadi. Bunday mexanizmlar fuqarolar uchun qulaylik yaratib, korrupsion holatlarning oldini olishga ham xizmat qiladi.

Ma'muriy jazo qo'llash amaliyotida insonparvarlik va individuallashtirish tamoyillarini kuchaytirish zarur. Har bir huquqbuzarlik holatiga bir xil yondashish emas, balki shaxsning holati, qilmishning sabablari va oqibatlarini hisobga olish adolatli qaror qabul qilish imkonini beradi. Bu esa jazo institutining tarbiyaviy va profilaktik ahamiyatini oshiradi.

Ma'muriy jazolarni qo'llash tartibining aniq va qonuniy bo'lishi huquqiy davlat tamoyillarini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Jazo qo'llashda qonuniylik, adolat, insonparvarlik va individuallashtirish tamoyillariga rioya etish fuqarolarning huquqlarini himoya qiladi hamda davlat organlariga nisbatan ishonchni mustahkamlaydi. Ma'muriy jazolar samaradorligini oshirish uchun profilaktika, raqamlashtirish va huquqiy madaniyatni yuksaltirish ishlari izchil davom ettirilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasining Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksi.

3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash — taraqqiyot va farovonlik garovi. — Toshkent: O'zbekiston, 2017.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.
5. Administrative law and public responsibility issues: national legislation and comparative legal approaches.